പദ്മപുരാണമ്/ഖണ്ഡഃ 1 (സൃഷ്ടിഖണ്ഡമ്)/ അധ്യായഃ 19

ഭീഷ്മ ഉവാച.

പുഷ്കരസ്യ ച നംദായാഃ ശ്രുതം മാഹാത്മ്യമുത്തമം.

ഋഷികോടിര്യദായാതാ പുഷ്കരേ മുഖദർശനാത്1.

സർവൈഃ സുരൂപതാ ലബ്ധാ സർവമേതന്മയാ ശ്രുതം.

യജ്ഞോപവീതൈർഭക്താനി യാനി താനി വദസ്വ മേ2.

കഥം തീർഥവിഭാഗസ്തു കൃതസ്തൈസ്തു മഹാത്മഭിഃ.

ആശ്രമേ യാനി തീർഥാനി കൃതാന്യപി മഹർഷിഭിഃ3.

പദന്യാസഃ കൃതഃ പൂർവം വിഷ്ണുനാ യജ്ഞപർവതേ.

നാഗൈസ്തത്ര പംചതീർഥം കൃതം തൈസ്തു മഹാവിഷൈഃ4.

പിംഡപ്രദാനവാപീ ച കേന പൂർവം വിനിർമിതാ.

ഉദങ്മുഖീ ഭൂമിഗതാ കഥം ഗംഗാസരസ്വതീ5.

ബ്രാഹ്മണൈർവേദവിദ്വദ്ഭിഃ കഥം യാത്രാ ത്രിപുഷ്കരേ.

കർതവ്യാ യത്ഫലം തസ്യാ ജായതേ തദ്വദസ്വ മേ6.

പുലസ്ത്യ ഉവാച.

പ്രശ്നഭാരോ മഹാനേഷ ഭവതാ പരികല്പിതഃ.

തദേകാഗ്രമനാ ഭൂത്വാ ശൃണു തീർഥ മഹാഫലം7.
യസ്യ ഹസ്തൗ ച പാദൗ ച മനശ്ചൈവ സുസംയതം.
വിദ്യാതപശ്ച കീർതിശ്ച സ തീർഥഫലമശ്നുതേ8.
പ്രതിഗ്രഹാദുപാവൃത്തഃ സംതുഷ്ടോ യേനകേന ചിത്.
അഹംകാരനിവൃത്തശ്ച സ തീർഥഫലമശ്നുതേ9.
അക്രോധനശ്ച രാജേംദ്ര സത്യശീലോ ദൃഢവ്രതഃ.
ആത്മോപമശ്ച ഭൂതേഷു സ തീർഥഫലമശ്നുതേ10.
ഋഷീണാം പരമം ഗുഹ്യമിദം ഭരതസത്തമ.
പൂർവം യത്ര മഹാരാജ സത്രേ പൈതാമഹേ തഥാ11.
യതീനാമുഗ്രതപസാം യേഷാം കോടിഃ സമാഗതാ.
മുഖദർശനമാശ്രിത്യ സ്ഥിതാസ്തേ ജ്യേഷ്ഠപുഷ്കരേ12.
സുരൂപതാം പരാം ലബ്ധ്വാ പ്രീതാസ്തേ മുനിസത്തമാഃ.
ഹർഷേണ മഹതാവിഷ്ടാ ബ്രഹ്മദർശനകാംക്ഷിണഃ13.
യജ്ഞോപവീതൈസ്തേ ഭൂമിം മാപ്യ സർവേ ചതുർദ്ദിശം.
കൃത്വാ തീർഥം വിഭാഗം ച സ്ഥിതാ ഭക്തിപരായണാഃ14.
ആസന്നശ്ച തതസ്തേഷാം തദാ തുഷ്ടഃ പിതാമഹഃ.
കോടിം കൃത്വാ തദാ തേഷാം മാനം ദൃഷ്ട്വാ മനീഷിണാം15.
അദ്യപ്രഭൃതി യുഷ്മാകം ധർമവൃദ്ധിർഭവിഷ്യതി.
ഇഹാഗത്യ നരോ യോ വൈ യദംഗം പ്രഥമം ജലേ16.
പ്ലാവവിഷ്യതി രൂപാർഥം രൂപിതാ തീർഥകാരിതാ.
ഭവിഷ്യതി ന സംദേഹോ യോജനായതമംഡലേ17.
അർധയോജനവിസ്താരം ദീർഘം സാർധം ഹി യോജനമ്.
ഏതത്പ്രമാണം തീർഥസ്യ ഋഷികോടിപ്രവർത്തിതമ്18.
ഗമനാദേവ രാജേംദ്ര പുഷ്കരസ്യ ത്വരിംദമ.
രാജസൂയാശ്വമേധാഭ്യാം ഫലമാപ്നോതി മാനവഃ19.
സരസ്വതീ മഹാപുണ്യാ പ്രവിഷ്ടാ ജ്യേഷ്ഠപുഷ്കരേ.

തത്രബ്രഹ്മാദയോ ദേവാ ഋഷയഃ സിദ്ധചാരണാഃ20.

അഭിഗച്ഛംതി രാജേംദ്ര ചൈത്രശുക്ല ചതുർദശീം.

തത്രാഭിഷേകം കുർവീത പിതൃദേവാർചനേ രതഃ21.

ഗോമേധം ച തദാപ്നോതി കുലം ചൈവ സമുദ്ധരേത്.

ഏവം തീർഥവിഭാഗസ്തു കൃതസ്തൈസ്തു മഹർഷിഭിഃ22.

പിതൄന്ദേവാംശ്ച സന്തർപ്യ വിഷ്ണുലോകേ മഹീയതേ.

തത്ര സ്നാത്വാ ഭവേന്മർത്ത്യോ വിമലശ്ചന്ദ്രമാ യഥാ23.

ബ്രഹ്മലോകമവാപ്നോതി ഗതിം ച പരമാം വ്രജേത്.

നൃലോകേ ദേവദേവസ്യ തീർഥം ത്രൈലോക്യവിശ്രുതമ്24.

പുഷ്കരം നാമ വിഖ്യാതം മഹാപാതകനാശനമ്.

ദശകോടിസഹസ്രാണി തീർഥാനാം വൈ മഹീപതേ25.

സാന്നിധ്യം പുഷ്കരേ യേഷാം ത്രിസന്ധ്യം കുലനന്ദന.

ആദിത്യാ വസവോ രുദ്രാസ്സാധ്യാശ്ച സ മരുദ്ഗണാഃ26.

ഗന്ധർവാപ്സരസശ്ചൈവ നിത്യം സന്നിഹിതാ വിഭോഃ.

യത്ര ദേവാസ്തപസ്തപ്ത്വാ ദൈത്യാ ബ്രഹ്മർഷയസ്തഥാ27.

ദിവ്യ യോഗാ മഹാരാജ പുണ്യേന മഹതാന്വിതാഃ.

മനസാപ്യഭികാമസ്യ പുഷ്കരാണി മനസ്വിനഃ28.

പൂയന്തേ സർവപാപാനി നാകപൃഷ്ഠേ സ മോദതേ.

തസ്മിംസ്തീർഥേ മഹാരാജ നിത്യമേവ പിതാമഹഃ29.

ഉവാസ പരമപ്രീതോ ദേവദാനവസമ്മതഃ.

പുഷ്കരേഷു മഹാരാജ ദേവാസ്സർഷിപുരോഗമാഃ30.

സിദ്ധിം ച സമനുപ്രാപ്താഃ പുണ്യേന മഹതാന്വിതാഃ.

തത്രാഭിഷേകം യഃ കുര്യാത്പിതൃദേവാർചനേ രതഃ31.

അശ്വമേധാദ്ദശഗുണം പ്രവദംതി മനീഷിണഃ.

അപ്യേകം ഭോജയേദ്വിപ്രം പുഷ്കരാരണ്യമാശ്രിതഃ32.

അന്നേന തേന സംപ്രീതാ കോടിർഭവതി പൂജിതാ.

തേനാസൗ കർമണാ ഭീഷ്മ പ്രേത്യ ചേഹ ച മോദതേ33.

ശാകൈർമൂലൈഃ ഫലൈർവാപി യേന വാ വർത്തയേത്സ്വയമ്.

തദ്വൈ ദദ്യാദ്ബ്രാഹ്മണായ ശ്രദ്ധാവാനനസൂയകഃ34.

തേനൈവ പ്രാപ്നുയാത്പ്രാജ്ഞോ ഹയമേധഫലം നരഃ.

ബ്രാഹ്മണഃ ക്ഷത്രിയോ വൈശ്യഃ ശൂദ്രോ വാ രാജസത്തമ35.

പൈതാമഹം സരഃ പുണ്യം പുഷ്കരം നാമ നാമതഃ.

വൈഖാനസാനാം സിദ്ധാനാം മുനീനാം പുണ്യദം ഹി യത്36.

സരസ്വതീ പുണ്യതമാ യസ്മാദ്യാതാ മഹാർണവമ്.

ആദിദേവോ മഹായോഗീ യത്രാസ്തേ മധുസൂദനഃ37.

ഖ്യാത ആദിവരാഹേതി നാമ്നാ ത്രിദശപൂജിതഃ.

ഹീനവർണാശ്ച യേ വർണാസ്തീർഥേ പൈതാമഹേ ഗതാഃ38.

ന വിയോനിം വ്രജംത്യേതേ സ്നാത്വാ തീർഥേ മഹാത്മനഃ.

കാർതിക്യാം ച വിശേഷേണ യോഭിഗച്ഛേത്തു പുഷ്കരം39.

ഫലം തത്രാക്ഷയം തസ്യ ഭവതീത്യനുശുശ്രുമ.

സായംപ്രാതഃ സ്മരേദ്യസ്തു പുഷ്കരാണി കൃതാംജലി40.

ഉപസ്പൃഷ്ടം ഭവേത്തേന സർവതീർഥേ തു കൗരവ.

ജന്മപ്രഭൃതി യത്പാപം സ്ത്രിയോ വാ പുരുഷസ്യ വാ41.

പുഷ്കരേ സ്നാനമാത്രേണ സർവമേതത്പ്രണശ്യതി.

യഥാസുരാണാം പ്രവരഃ സർവേഷാം തു പിതാമഹഃ42.

തഥൈവ പുഷ്കരം തീർഥം തീർഥാനാമാദിരുച്യതേ.

ത ദ്യൃഷ്ട്വാ ദശവർഷാണി പുഷ്കരേ നിയതഃ ശുചിഃ43.

ക്രതൂൻസർവാനവാപ്നോതി ബ്രഹ്മലോകം സ ഗച്ഛതി.

യസ്തു വർഷശതം പൂർണമഗ്നിഹോത്രമുപാസതേ44.

കാർതികീം വാ വസേദേകാം പുഷ്കരേ സമമേവ തു.

പുഷ്കരേ ദുഷ്കരോ ഹോമഃ പുഷ്കരേ ദുഷ്കരം തപഃ45.

പുഷ്കരേ ദുഷ്കരം ദാനം വാസശ്ചൈവ സുദുഷ്കരഃ.

ബ്രാഹ്മണോ വേദവിദ്വാംസ്തു ഗത്വാ വൈ ജ്യേഷ്ഠപുഷ്കരം46.

സ്നാനാദ്ഭവേന്മോക്ഷഭാഗീ ശ്രാദ്ധേന പിതൃതാരകഃ.

നാമമാത്രോപി യോ വിപ്രോ ഗത്വാ സംധ്യാമുപാസതേ47.

വർഷാണി ദ്വാദശൈവേഹ തേന സംധ്യാ ഹ്യുപാസിതാ.

ഭവേത്തു നാത്ര സംദേഹഃ പുരാ പ്രോക്തം സ്വയംഭുവാ48.

സാവിത്രീ കഥിതോ ദോഷഃ കുലേ തസ്യ ന ജായതേ.

യാ പത്നീ ദദതേ ഭർതുഃ സംധ്യോപാസ്തിം കരിഷ്യതഃ49.

കരകേണ തു താമ്രേണ തോയം മുക്താ ദിവം വ്രജേത്.

ബ്രഹ്മലോകമനുപ്രാപ്യ തിഷ്ഠതി ബ്രഹ്മണോ ദിനം50 1.19.50.

ഏകാകിനാ ഗതേനാപി സംധ്യാ വംദ്യാ യഥാക്രമം.

പൗഷ്കരേണാഥ തോയേന ഭൃംഗാരേ നിഹിതേന തു51.

തേനാപി ദ്വാദശാബ്ദാനി സംധ്യോപാസ്താ ന സംശയഃ.

ഭവേത്സമീപഗാ പത്നീ കുർവതഃ പിതൃതർപണം51.

ദക്ഷിണാം ദിശമാസ്ഥായ ഗായത്ര്യാ രാജസത്തമ.

പിതൄണാം പരമാ തൃപ്തിഃ ക്രിയതേ ദ്വാദശാബ്ദികീ53.

യുഗസഹസ്രം പിണ്ഡേന ശ്രാദ്ധേനാനന്ത്യമശ്നുതേ.

ഏതദർഥം ഹി വിദ്വാംസഃ കുർവംതേ ദാരസംഗ്രഹം54.

തീർഥേ ഗത്ത്വാ പ്രദാസ്യാമഃ പിംഡാന്വൈ ശ്രാദ്ധപൂർവകം.

തേഷാം പുത്രാ ധനം ധാന്യമവിച്ഛിന്നാ ച സംതതിഃ55.

ഭവേദ്വൈ നാത്ര സംദേഹ ഏതദാഹ പിതാമഹഃ.

തർപയിത്വാ പിതൄന്ദേവാനഗ്നിഷ്ടോമഫലം ലഭേത്56.

ആശ്രമാനപി തേ വച്മി ശൃണുഷ്വൈകമനാ നൃപ.

അഗസ്ത്യേന കൃതശ്ചാത്ര ആശ്രമോ ദേവസംമിതഃ57.

സപ്തർഷീണാം പുരാ ചാത്ര ആശ്രമോ ദേവസമ്മതഃ.

ബ്രഹ്മർഷീണാം തഥാ ചാത്ര മനൂനാം പരമസ്തഥാ58.

നാഗാനാം ച പുരീ രമ്യാ യജ്ഞപർവതരോധസി.

അഗസ്ത്യസ്യ മഹാരാജ പ്രഭാവമമിതാത്മനഃ59.

കഥയാമി സമാസേന ശൃണു ത്വം സുസമാഹിതഃ.

പൂർവം കൃതയുഗേ ഭീഷ്മ ദാനവാ യുദ്ധദുർമദാഃ60.

കാലേയാ ഇതി വിഖ്യാതാ ഗണാഃ പരമദാരുണാഃ.

തേ തു വൃത്രം സമാശ്രിത്യ ദേവാൻഹംതും സമുദ്യതാഃ61.

തതോ ദേവാഃ സമുദ്വിഗ്നാ ബ്രഹ്മാണമുപതസ്ഥിരേ.

കൃതാംജലീംസ്തു താൻസർവാൻപരമേഷ്ഠീത്യുവാച ഹ62.

വിദിതം മേ സുരാഃ സർവം യദ്വഃ കാര്യം ചികീർഷിതം.

തമുപായം പ്രവക്ഷ്യാമി യഥാ വൃത്രം വധിഷ്യഥ63.

ദധീചിരിതി വിഖ്യാതോ മഹാനൃഷിരുദാരധീഃ.

തം ഗത്വാ സഹിതാസ്സർവേ വരം ച പ്രതിയാചത64.

സ വോ ദാസ്യതി ധർമാത്മാ സുപ്രീതേനാംതരാത്മനാ.

സ വാച്യഃ സഹിതൈഃ സർവൈർഭവദ്ഭിർജയകാംക്ഷിഭിഃ65.

സ്വാന്യസ്ഥീനി പ്രയച്ഛസ്വ ത്രൈലോക്യഹിതകാംക്ഷയാ.

സ ശരീരം സമുത്സൃജ്യ സ്വാന്യസ്ഥീനി പ്രദാസ്യതി66.

തസ്യാസ്ഥിഭിർമഹാഘോരം വജ്രം സംക്രിയതാം ദൃഢം.

മഹച്ഛത്രുഹനം ദിവ്യം തദസ്ത്രമശനിഃ സ്മൃതം67.

തേന വജ്രേണ വൈ വൃത്രം വധിഷ്യതി ശതക്രതുഃ.

ഏതദ്വഃ സർവമാഖ്യാതം തസ്മാത്സർവം വിധീയതാം68.

ഏവമുക്താസ്തതോ ദേവാ അനുജ്ഞാപ്യ പിതാമഹം.

ശതക്രതും പുരസ്കൃത്യ ദധീചേരാശ്രമം യയുഃ69.

സരസ്വത്യാഃ പരേ പാരേ നാനാദ്രുമലതാവൃതം.

ഷട്പദോദ്ഗീതനിനദൈരുദ്ഘുഷ്ടം സാമഗൈരിവ70.

പുംസ്കോകിലരവോന്മിശ്രം ജീവം ജീവകനാദിതമ്.

മഹിഷൈശ്ച വരാഹൈശ്ച സൃമരൈശ്ചമരൈരപി71.

തത്രതത്രാനുചരിതൈഃ ശാർദൂലഭയവർജിതൈഃ.

കരേണുഭിർവാരണൈശ്ച പ്രഭിന്നകരടാമുഖൈഃ72.

സ്വരോദ്ഗാരൈശ്ച ക്രീഡദ്ഭിഃ സമംതാദനുനാദിതം.

സിംഹവ്യാഘ്രൈർമഹാനാദം നദദ്ഭിരനുനാദിതം73.

മയൂരൈശ്ചാപി സംലീനൈർഗുഹാകംദരവാസിഭിഃ.

തേഷു തേഷു ച കുംജേഷു നാദിതം സുമനോരമം74.

ത്രിവിഷ്ടപസമപ്രഖ്യം ദധീച്യാശ്രമമാഗമൻ.

തത്രാപശ്യന്ദധീചിം തം ദിവാകരസമപ്രഭമ്75.

ജാജ്വല്യമാനം വപുഷാ യഥാ ലക്ഷ്മ്യാ ചതുർഭുജമ്.

തസ്യ പാദൗ സുരാ രാജന്നഭിവംദ്യ പ്രണമ്യ ച.

അയാചംത വരം സർവേ യഥോക്തം പരമേഷ്ഠിനാ76.

തതോ ദധീചിഃ പരമപ്രതീതഃ സുരോത്തമാംസ്താനിദമിത്യുവാച.

കരോമി യദ്വോ ഹിതമദ്യ ദേവാഃ സ്വം വാപി ദേഹം ത്വഹമുത്സൃജാമി77.

താനേവമുക്ത്വാ ദ്വിപദാം വരിഷ്ഠഃ പ്രാണാംസ്തതോഽസൗ സഹസോത്സസർജ.

സുരാസ്തദസ്ഥീനി സവാസവാസ്തേ യഥോപയോഗം ജഗൃഹുഃ സ്മ തസ്യ78.

പ്രഹൃഷ്ടരൂപാശ്ച ജയായ ദേവാസ്ത്വഷ്ടാരമാസാദ്യ തമർഥമൂചുഃ.

ത്വഷ്ടാ തു തേഷാം വചനം നിശമ്യ പ്രഹൃഷ്ടരൂപഃ പ്രയതഃ പ്രയത്നാത്79.

ചകാര വജ്രം ഭൃശമുഗ്രവീര്യം കൃത്വാ ച ശസ്ത്രം തമുവാച ഹൃഷ്ടഃ.

അനേന ശസ്ത്രപ്രവരേണ ദേവ ഭസ്മീകുരുഷ്വാദ്യ സുരാരിമുഗ്രം80.

തതോ ഹതാരിഃ സഗണഃ സുഖം ത്വം പ്രശാധി കൃത്സ്നം ത്രിദിവം ദിവിഷ്ഠഃ.

ത്വഷ്ട്രാ തഥോക്തസ്തു പുരംദരശ്ച വജ്രം പ്രഹൃഷ്ടഃ പ്രയതോ ഹ്യഗൃഹ്ണാത്81.

തതഃ സ വജ്രേണയുതോ ദൈവതൈരഭിപൂജിതഃ.

ആസസാദ തതോ വൃത്രം സ്ഥിതമാവൃത്യ രോദസീ82.

കാലകേയൈർമഹാകായൈസ്സമംതാദഭിരക്ഷിതം.

സമുദ്യത പ്രഹരണൈഃ സശൃംഗൈരിവ പർവതൈഃ83.

തതോ യുദ്ധം സമഭവദ്ദേവാനാം സഹ ദാനവൈഃ.

മുഹൂർതം ഭരതശ്രേഷ്ഠ ലോകത്രാസകരം മഹത്84.

ഉദ്യതൈഃ പ്രതിസൃഷ്ടാനാം ഖഡ്ഗാനാം വീരബാഹുഭിഃ.

ആസീത്സുതുമുലഃ ശബ്ദഃ ശരീരൈരഭിപാടിതൈഃ85.

ശിരോഭിഃ പ്രപതദ്ഭിശ്ചാപ്യംതരിക്ഷാന്മഹീതലം.

താലൈരിവ മഹീപാല വൃതം തൈരേവ ദൃശ്യതേ86.

തേ ഹേമകവചാ ഭൂത്വാ കാലേയാഃ പരിഘായുധാഃ.

ത്രിദശാനഭ്യവർതന്ത ദാവദഗ്ധാ ഇവ ദ്രുമാഃ87.

തേഷാം വേഗവതാം വേഗം സഹിതാനാം പ്രധാവതാമ്.

ന ശേകുഃ സഹിതാഃ സോഢും ഭഗ്നാസ്തേ പ്രാദ്രവൻഭയാത്88.

താന്ദൃഷ്ട്വാ ദ്രവതോ ഭീതാൻസഹസ്രാക്ഷഃ പുരംദരഃ.

വൃത്രം ച വർദ്ധമാനം തു കശ്മലം മഹദാവിശത്89.

തം ശക്രം കശ്മലാവിഷ്ടം ദൃഷ്ട്വാ വിഷ്ണുഃ സനാതനഃ.

സ്വതേജോ വ്യദധാച്ഛക്രേ ബലമസ്യ വിവർധയൻ90.

വിഷ്ണുനാപ്യായിതം ശക്രം ദൃഷ്ട്വാദേ വഗണാസ്തദാ.

സർവേ തേജസ്സമാദധ്യുസ്തഥാ ബ്രഹ്മർഷയോऽമലാഃ91.

സ സമാപ്യായിതഃ ശക്രോ വിഷ്ണുനാ ദൈവതൈഃ സഹ.

ഋഷിഭിശ്ച മഹാഭാഗൈർബലവാൻസമപദ്യത92.

ജ്ഞാത്വാ ബലസ്ഥം ത്രിദശാധിപം തം നനാദ വൃത്രസ്സുമഹാനി നാദമ്.

തസ്യ പ്രണാദേന ധരാ ദിശശ്ച ഖം ദ്യൗർനഗാശ്ചേതി ചചാല സർവം93.

തതോ മഹേംദ്രഃ പരമാഭിതപ്തഃ ശ്രുത്വാ രവം ഘോരതരം മഹാംതമ്.

ഭയേന മഗ്നസ്ത്വരിതം മുമോച വജ്രം മഹാന്തം ഖലു തസ്യ ശീർഷേ94.

സ ശക്രവജ്രാഭിഹതഃ പപാത മഹാസ്വനഃ കാംചനമാല്യധാരീ.

യഥാ മഹാശൈലവരഃ പുരസ്താത്സ മംദരോ വിഷ്ണുകരാത്പ്രമുക്തഃ95.

തസ്മിൻഹതേ ദൈത്യവരേ ഭയാർതഃ ശക്രഃ പ്രദുദ്രാവ സരഃ പ്രവേഷ്ടും.

വജ്രം ച മേനേ സ്വകരാത്പ്രമുക്തം വൃത്രം ഭയാച്ചൈവ ഹതം ന പശ്യതി96.

സർവേ ച ദേവാ മുദിതാഃ പ്രഹൃഷ്ടാഃ സഹർഷയശ്ചൈനമഥോ സ്തുവംതി.

ശേഷാംശ്ച ദൈത്യാംസ്ത്വരിതം സമേത്യ ജഘ്നുഃ സുരാ വൃത്രവധാഭിതപ്താൻ97.

തേ വധ്യമാനാസ്ത്രിദശൈസ്തദാനീം മഹാസുരാ വായുസമാനവേഗാഃ.
സമുദ്രമേവാവിവിശുർഭയാർതാഃ പ്രവിശ്യ ചൈവോദധിമപ്രമേയമ്98.
ഝഷാകുലം രത്നസമാകുലം ച തദാ സ്മ മംത്രം സഹിതാഃ പ്രചക്രുഃ.
തത്ര സ്മ കേചിന്മതിനിശ്ചയജ്ഞാസ്താംസ്താനുപായാൻപരിചിംതയംതഃ99.
ഭയാർദിതാ ദേവനികായതപ്താസ്ത്രൈലോക്യനാശായ മതിം പ്രചക്രുഃ.
തേഷാം തു തത്ര ക്ഷയകാലയോഗാദ്ഘോരാമതിശ്ചിംതയതാം ബഭൂവ100
1.19.100.
യേ സംതി വിദ്യാതപസോപപന്നാസ്തേഷാം വിനാശഃ പ്രഥമം ച കാര്യഃ.
ലോകാശ്ച സർവേ തപസാ ധ്രിയംതേ തസ്മാത്ത്വരധ്വം തപസഃ ക്ഷയായ101.
യേ സംതി കേചിദ്ധി വസുംധരായാം തപസ്വിനോ ധർമവിദശ്ച തജ്ജ്ഞാഃ.
തേഷാം വധശ്ചക്രിയതാം ഹി ക്ഷിപ്രം തേഷു പ്രണഷ്ടേഷു ജഗദ്വിനഷ്ടമ്102.
ഏവം ഹി സർവേ ഗതബുദ്ധിഭാവാ ജഗദ്വിനാശേ പരമപ്രഹൃഷ്ടാഃ.
ദുർഗംസമാശ്രിത്യ മഹോർമിമംതം രത്നാകരം വാരുണമാലയം സ്മ103.
സമുദ്രം തേ സമാസാദ്യ വാരുണം ത്വംഭസാം നിധിം.
കാലേയാസ്സമപദ്യംത ത്രൈലോക്യസ്യ വിനാശനേ104.
തേ രാത്രൗ സമഭിക്രുദ്ധാ ബഭക്ഷുസ്താംസ്തദാ മുനീൻ.
ആശ്രമേഷു ച യേ സംതി പുണ്യേഷ്വായതനേഷു ച105.
വസിഷ്ഠസ്യാശ്രമേ വിപ്രാ ഭക്ഷിതാസ്തൈർദുരാത്മഭിഃ.
അശീതിഃ ശതമഷ്ടൗ ച വനേ ചാന്യേ തപസ്വിനഃ106.
ച്യവനസ്യാശ്രമം ഗത്വാ പുണ്യം ദ്വിജനിഷേവിതമ്.
ഫലമൂലാശനാനാം ഹി മുനീനാം ഭക്ഷിതം ശതം107.
ഏവം രാത്രൗ സ്മ കുർവംതോ വിവിശുശ്ചാർണവം ദിവാ.
ഭരദ്വാജാശ്രമം ഗത്വാ നിയതാ ബ്രഹ്മചാരിണഃ108.
വാതാഹാരാംബുഭക്ഷാശ്ച വിംശതിശ്ച നിഷൂദിതാഃ.
ഏവം ക്രമേണ ഭക്ഷാർഥം മുനീനാം ദാനവാസ്തദാ109.
നിശായാം പര്യധാവംത ശക്താ ഭുജബലാശ്രയാത്.

കാലേന മഹതാ തേ വൈ ജഘ്നുർമുനിഗണാൻബഹൂൻ110.

ന ചൈതാനവബുധ്യംത മനുജാ മനുജാധിപ.

നിസ്വാധ്യായവഷട്കാരം നഷ്ടയജ്ഞോത്സവക്രിയമ്111.

ജഗദാസീന്നിരുത്സാഹം കാലേയഭയപീഡിതം.

ഏവം പ്രക്ഷീയമാണാസ്തേ മാനവാ മനുജേശ്വര112.

ആത്മത്രാണപരാ ഭീതാഃ പ്രാദ്രവംസ്തു ദിശോ ദശ.

കേചിദ്ഗുഹാം പ്രവിവിശുർവികീർണാശ്ചാപരേ ദ്വിജാഃ113.

അപരേ ച ഭയോദ്വിഗ്നാ ഭയാത്പ്രാണാൻസമത്യജൻ.

കേചിത്തത്ര മഹേഷ്വാസാഃ ശൂരാഃ പരമദർപിതാഃ114.

മാർഗമാണാഃ പരം യത്നംദാനവാനാംപ്രചക്രിരേ.

നചൈതാനനുജഗ്മുസ്തേ സമുദ്രം സമുപാശ്രിതാൻ115.

ശമം ന ജഗ്മുഃ പരമമാജഗ്മുഃ ക്ഷയമേവ ച.

ജഗത്പ്രശമനേ ജാതേ നഷ്ടയജ്ഞോത്സവക്രിയേ116.

ആജഗ്മുഃ പരമോദ്വിഗ്നാസ്ത്രിദശാ മനുജേശ്വര.

സമേത്യ സമഹേംദ്രാസ്തു ഭയാന്മംത്രം പ്രചക്രിരേ117.

നാരായണം പുരസ്കൃത്യ വൈകുംഠമപരാജിതമ്.

തതോ ദേവാസ്സമേതാസ്തേ തദോചുർമധുസൂദനമ്118.

ത്വം നഃ സ്രഷ്ടാ ച ഗോപ്താ ച ഭർതാ ച ജഗതഃ പ്രഭോ.

ത്വയാ സൃഷ്ടം ജഗത്സർവം യച്ചേംഗം യച്ച നേങ്ഗതി119.

ത്വയാ ഭൂമിഃ പുരാ നഷ്ടാ സമുദ്രാത്പുഷ്കരേക്ഷണ.

വാരാഹം രൂപമാസ്ഥായ ജഗദർഥേ സമുദ്ധൃതാ120.

ആദിദൈത്യോ മഹാവീര്യോ ഹിരണ്യകശിപുഃ പുരാ.

നാരസിംഹം വപുഃ കൃത്വാ സൂദിതഃ പുരുഷോത്തമ121.

അവധ്യഃ സർവഭൂതാനാം ബലിശ്ചാപി മഹാസുരഃ.

വാമനം വപുരാസ്ഥായ ത്രൈലോക്യാദ്ഭ്രംശിതസ്ത്വയാ122.

അസുരഃ സുമഹേഷ്വാസോ ജംഭ ഇത്യഭിവിശ്രുതഃ.

യജ്ഞക്ഷോഭകരഃ ക്രൂരസ്ത്വമരൈർവിനിപാതിതഃ123.

ഏവമാദീനി കർമാണി യേഷാം സംഖ്യാ ന വിദ്യതേ.

അസ്മാകം ഭയഭീതാനാം ത്വം ഗതിർമധുസൂദന124.

തസ്മാത്ത്വാം ദേവദേവേശ ലോകാർഥം ജ്ഞാപയാമഹേ.

രക്ഷ ലോകാംശ്ച ദേവാംശ്ച ശക്രം ച മഹതോ ഭയാത്125.

ഭവത്പ്രസാദാദ്വർതംതേ പ്രജാസ്സർവാശ്ചതുർവിധാഃ.

സ്വസ്ഥാ ഭവംതി മനുജാ ഹവ്യകവ്യൈർദിവൗകസഃ126.

ലോകാ ഹ്യേവം പ്രവർതംതേ അന്യോന്യം ച സമാശ്രിതാഃ.

ത്വത്പ്രഭാവാന്നിരുദ്വിഗ്നാസ്ത്വയൈവ പരിരക്ഷിതാഃ127.

ഇദം ച സമനുപ്രാപ്തം ലോകാനാം ഭയമുത്തമ്.

ജാനീമോ ന ച കേനൈതേ വധ്യംതേ ബ്രാഹ്മണാ നിശി128.

ബ്രാഹ്മണേഷു ച ക്ഷീണേഷു പൃഥിവീ ക്ഷയമേഷ്യതി.

ത്വത്പ്രസാദാന്മഹാബാഹോ ലോകാസ്സർവേ ജഗത്പതേ129.

വിനാശം നാധിഗച്ഛേയുസ്ത്വയാ വൈ പരിരക്ഷിതാഃ.

വിഷ്ണു ഉവാച.

വിദിതം മേ സുരാസ്സർവം പ്രജായാഃ ക്ഷയകാരണമ്130.

ഭവതാം ചാപി വക്ഷ്യാമി ശൃണുധ്വം വിഗതജ്വരാഃ.

കാലകേയാ ഇതി ഖ്യാതാ ഗണാഃ പരമദാരുണാഃ131.

തേ വൃത്രം നിഹതം ദൃഷ്ട്വാ സഹസ്രാക്ഷേണ ധീമതാ.

ജീവിതം പരിരക്ഷന്തഃ പ്രവിഷ്ടാ വരുണാലയമ്132.

തേ പ്രവിശ്യോദധിം ഘോരം നാനാഗ്രാഹസമാകുലമ്.

ഉത്സാദനാർഥം ലോകസ്യ രാത്രൗ ഘ്നംതി മുനീനിഹ133.

ന തു ശക്യാഃ ക്ഷയം നേതും സമുദ്രാംതർഹിതാ ഹി തേ.

സമുദ്രസ്യ ക്ഷയേ ബുദ്ധിർഭവദ്ഭിഃ പരിചിംത്യതാമ്134.

ഏതച്ഛ്രുത്വാ വചോ ദേവാ വിഷ്ണുനാ സമുദാഹൃതമ്.

പരമേഷ്ഠിനമാസാദ്യ അഗസ്ത്യസ്യാശ്രമം യയുഃ135.

തത്രാപശ്യന്മഹാത്മാനം വാരുണം ദീപ്തതേജസമ്.
ഉപാസ്യമാനമൃഷിഭിർദ്ദേവൈരിവ പിതാമഹമ്136.
തേഭിഗമ്യ മഹാത്മാനം മൈത്രാവരുണിമുത്തമമ്.
അപ്രമത്തം തപോരാശിം കർമഭിഃ സ്വൈരനുഷ്ഠിതൈഃ137.
ദേവാ ഊചുഃ.
നഹുഷേണാഭിതപ്താനാം ലോകാനാം ത്വം ഗതിഃ പുരാ.
ഭ്രംശിതശ്ച സുരൈശ്വര്യാല്ലോകാർഥം ലോകകംടകഃ138.
ക്രോധാത്പ്രവൃദ്ധഃ സ മഹാൻഭാസ്കരസ്യ നഗോത്തമഃ.
വചസ്തവാനതിക്രാമന്വിന്ധ്യഃ ശൈലോ ന വർധതേ139.
തമസാച്ഛാദിതേ ലോകേ മൃത്യുനാഭ്യർദിതാഃ പ്രജാഃ.
ത്വാമേവ നാഥമാഗമ്യ നിർവൃതിം പരമാം ഗതാഃ140.
അസ്മാകം ഭയഭീതാനാം നിത്യമേവ ഭവാൻഗതിഃ.
തതസ്ത്വദ്യ പ്രയാചാമസ്ത്വാം വരം വരദോ ഹ്യസി141.
ഭീഷ്മ ഉവാച.
കിമർഥം സഹസാ വിംധ്യഃ പ്രവൃദ്ധഃ ക്രോധമൂർച്ഛിതഃ.
ഏതദിച്ഛാമ്യഹം ശ്രോതും വിസ്തരേണ മഹാമുനേ142.
പുലസ്ത്യ ഉവാച.
അദ്രിരാജം മഹാശൈലം മേരും കനകപർവതമ്.
ഉദയേഽസ്തമയേ ഭാനുഃ പ്രദക്ഷിണമവർതത143.
തം ദൃഷ്ട്വാ തു തദാ വിംധ്യഃ ശൈലഃ സൂര്യമഥാബ്രവീത്.
യഥാ ഹി മേരുർഭവതാ നിത്യശഃ പരിഗമ്യതേ144.
പ്രദക്ഷിണം ച ക്രിയതേ മാമേവം കുരു ഭാസ്കര.
ഏവമുക്തസ്തതഃ സൂര്യഃ ശൈലേംദ്രം പ്രത്യഭാഷത145.
നാഹമാത്മേച്ഛയാ ശൈലം കരോമ്യേനം പ്രദക്ഷിണമ്.
ഏഷ മാർഗഃ പ്രദിഷ്ടോ മേ യേനേദം നിർമിതം ജഗത്146.
ഏവമുക്തസ്തദാ ക്രോധാത്പ്രവൃദ്ധഃ സഹസാചലഃ.

സൂര്യാചംദ്രമസോർമാർഗം രോദ്ധുമിച്ഛൻപരംതപ147.

തതോ ഹി ദേവാഃ സഹിതാസ്തു സർവേ സേംദ്രാഃ സമാഗമ്യ മഹാദ്രിരാജമ്.

നിവാരയാമാസുരഥോത്പതംതം ന വൈ സ തേഷാം വചനം ചകാര148.

തതോ ഹി ജഗ്മുർമുനിമാശ്രമസ്ഥം തപസ്വിനാം ധർമവതാം വരിഷ്ഠമ്.

അഗസ്ത്യമത്യദ്ഭുതദീപ്തവീര്യം തം ചാര്യമൂചുഃ സഹിതാഃ സുരാസ്തേ149.

ദേവാ ഊചുഃ.

സൂര്യാചംദ്രമസോർമാർഗം നക്ഷത്രാണാം ഗതിം തഥാ.

ശൈലരാഡാവൃണോത്യേഷ വിംധ്യഃ ക്രോധവശാനുഗഃ150 1.19.150.

തം നിവാരയിതും ശക്തോ നാന്യഃ കശ്ചിന്മുനീശ്വര.

തച്ഛ്രുത്വാ വചനം വിപ്രഃ സുരാണാം ശൈലമഭ്യഗാത്151.

സോഭിഗമ്യാബ്രവീദ്വിംധ്യം സാദരം സമുപസ്ഥിതമ്.

മാർഗമിച്ഛാമ്യഹം ദത്തം ഭവതാ പർവതോത്തമ152.

ദക്ഷിണാമഭിഗംതാസ്മി ദിശം കാര്യേണ കേനചിത്.

യാവദാഗമനം മേ സ്യാത്താവത്ത്വം പ്രതിപാലയ153.

നിവൃത്തേ മയി ശൈലേംദ്ര തതോ വർധസ്വ കാമതഃ.

പുലസ്ത്യ ഉവാച.

അദ്യാപി ദക്ഷിണാദ്ദേശാദ്വാരുണിർന നിവർതതേ154.

ഏതത്തേ സർവമാഖ്യാതം യഥാ വിന്ധ്യോ ന വർധതേ.

അഗസ്ത്യസ്യ പ്രഭാവേണ യന്മാം ത്വം പരിപൃച്ഛസി155.

കാലേയാസ്തു യഥാ രാജൻസുരൈഃ സർവൈർനിഷൂദിതാഃ.

അഗസ്ത്യദ്വാരമാസാദ്യ തന്മേ നിഗദതഃ ശൃണു156.

ത്രിദശാനാം വചഃ ശ്രുത്വാ മൈത്രാവരുണിരബ്രവീത്.

കിമർഥം സമുപായാതാ വരം മത്തഃ കിമിച്ഛഥ157.

ഏവമുക്താസ്തദാ തേന ദേവാസ്തം മുനിമബ്രുവൻ.

ഇച്ഛാമ ഏകം വരമദ്ഭുതം വയം പിബാർണവം ദേവമുനേ മഹാത്മൻ158.

ഏവം ത്വയേച്ഛേമ കൃതേ മഹർഷേ മഹാർണവം പീയമാനം സമഗ്രമ്.

തതോ വിഹന്യാമ ച സാനുബംധം കാലേയസംജ്ഞം സുരവിദ്വിഷാം ബലമ്159.

ത്രിദശാനാം വചഃ ശ്രുത്വാ തഥേതി മുനിരബ്രവീത്.

കരിഷ്യേ ഭവതാം കാമം ലോകാനാം സുഖകാരകമ്160.

ഏവമുക്ത്വാ തതോഽഗച്ഛത്സമുദ്രം നിധിമംഭസാമ്.

തപഃസിദ്ധൈശ്ച മുനിഭിഃ സാർധം ദേവൈശ്ച സുവ്രത161.

മനുഷ്യോരഗഗംധർവാ യക്ഷാഃ കിംപുരുഷാസ്തഥാ.

അനുജഗ്മുർമഹാത്മാനം ദ്രഷ്ടുകാമാസ്തദദ്ഭുതമ്162.

തതോഽഭ്യപശ്യത്സഹിതഃ സമുദ്രം ഭീമനിഃസ്വനമ്.

നൃത്യംതമിവ ചോർമീഭിർവൽഗംതമിവ വായുനാ163.

ഹസംതമിവ ഫേനൗഘൈഃ സ്ഖലംതം കംദരേഷു ച.

നാനാഗ്രാഹസമാകീർണം നാനാദ്വിജഗണൈര്യുതമ്164.

അഗസ്ത്യസഹിതാ ദേവാഃ സഗംധർവമഹോരഗാഃ.

ഋഷയശ്ച മഹാഭാഗാഃ സമാസേദുർമഹോദധിമ്165.

സമുദ്രം സ സമാസാദ്യ വാരുണിർഭഗവാനൃഷിഃ.

ഉവാച സഹിതാന്ദേവാനൃഷീംസ്താംസ്തു സമാഗതാൻ166.

പാതുകാമഃ സമുദ്രം ച അഗസ്ത്യ ഋഷിസത്തമഃ.

ഏഷ ലോകഹിതാർഥായ പിബാമി വരുണാലയമ്167.

ഭവതാം യദനുഷ്ഠേയം തച്ഛീഘ്രം സംവിധീയതാമ്.

ഏതാവദുക്ത്വാ വചനം മൈത്രാവരുണിരഗ്രതഃ168.

സമുദ്രമപിബത്ക്രുദ്ധസ്സർവലോകസ്യ പശ്യതഃ.

പീയമാനം സമുദ്രം തു ദൃഷ്ട്വാ ദേവാഃ സവാസവാഃ169.

വിസ്മയം പരമം ജഗ്മുസ്സ്തുതിഭിശ്ചാപ്യപൂജയൻ.

ത്വം നസ്ത്രാതാ വിധാതാ ച ലോകാനാം ലോകഭാവനഃ.

ത്വത്പ്രസാദാത്സമുത്സേധമുപഗച്ഛേത്സമം ജഗത്170.

സംപൂജ്യമാനസ്ത്രിദശൈർമഹാത്മാ ഗംധർവമുഖ്യേഷു നദത്സു ചൈവ.

ദിവ്യൈശ്ച പുഷ്പൈരവകീര്യമാണോ മഹാർണവം നിഃസലിലം ചകാര171.

ദൃഷ്ട്വാ കൃതം നിഃസലിലം മഹാർണവം സുരാഃ സമസ്താഃ പരമപ്രഹൃഷ്ടാഃ.

പ്രഗൃഹ്യ ദിവ്യാനി വരായുധാനി താന്ദാനവാൻജഘ്നുരദീനസത്ത്വാഃ172.

തേ വധ്യമാനാസ്ത്രിദശൈർമഹാത്മഭിർമഹാബലൈർവേഗയുതൈർനദദ്ഭിഃ.

ന സേഹിരേ വേഗവതാം മഹാത്മനാം വേഗം തദാ ധാരയിതും ദിവൗകസാമ്173.

തേ വധ്യമാനാസ്ത്രിദശൈർദാനവാ ഭീമനിഃസ്വനാഃ.

ചക്രുഃ സുതുമുലം യുദ്ധം മുഹൂർത്തമിവ ഭാരത174.

തേ പൂർവം തപസാ ദഗ്ധാ മുനിഭിർഭാവിതാത്മഭിഃ.

യതമാനാഃ പരം ശക്ത്യാ ത്രിദശൈർവിനിഷൂദിതാഃ175.

തേ ഹേമനിഷ്കാഭരണാഃ കുംഡലാംഗദധാരിണഃ.

നിഹതാ ബഹ്വശോഭംത പുഷ്പിതാ ഇവ കിംശുകാഃ176.

ഹതശിഷ്ടാസ്തതഃ കേചിത്കാലേയദനുജോത്തമാഃ.

വിദാര്യ വസുധാം ദേവീം പാതാലതലമാശ്രിതാഃ177.

നിഹതാന്ദാനവാന്ദൃഷ്ട്വാ ത്രിദശാ മുനിപുംഗവമ്.

തുഷ്ടുവുർവിവിധൈർവാക്യൈരിദം ചൈവാബ്രുവന്വചഃ178.

ത്വത്പ്രസാദാന്മഹാഭാഗ ലോകൈഃ പ്രാപ്തം മഹത്സുഖമ്.

ത്വത്തേജസാ ച നിഹതാഃ കാലേയാ ഭീമവിക്രമാഃ179.

പൂരയസ്വ മഹാവിപ്ര സമുദ്രം ലോകഭാവനമ്.

യത്ത്വയാ സലിലം പീതം തദസ്മിൻപുനരുത്സൃജ180.

ഏവമുക്തഃ പ്രത്യുവാച ഭഗവാന്മുനിപുംഗവഃ.

ജീർണം തദ്ധി മയാ തോയമുപായോന്യഃ പ്രചിംത്യതാമ്181.

പൂരണാർഥം സമുദ്രസ്യ ഭവദ്ഭിര്യത്നമാസ്ഥിതൈഃ.

ഏവം ശ്രുത്വാ തു വചനം മഹർഷേർഭാവിതാത്മനഃ182.

വിസ്മിതാശ്ച വിഷണ്ണാശ്ച ബഭൂവുഃ സഹിതാസ്സുരാഃ.

പരസ്പരമനുജ്ഞാപ്യ പ്രണമ്യ മുനിപുംഗവമ്183.

പ്രജാഃ സർവാ മഹാരാജ വിപ്രാ ജഗ്മുര്യഥാഗതമ്.

ത്രിദശാ വിഷ്ണുനാ സാർദ്ധമനുജഗ്മുഃ പിതാമഹമ്184.

പൂരണാർഥം സമുദ്രസ്യ മംത്രയംതഃ പരസ്പരമ്.

ഊചുഃ പ്രാംജലയഃ സർവേ സാഗരസ്യ ഹി പൂരണമ്185.

താനുവാച സമേതാംസ്തു ബ്രഹ്മാ ലോകപിതാമഹഃ.

ഗച്ഛധ്വം വിബുധാസ്സർവേ യഥാകാമം യഥേപ്സിതമ്186.

മഹതാ കാലയോഗേന പ്രകൃതിം യാസ്യത്യേർണവഃ.

ജ്ഞാതീംസ്തു കാരണം കൃത്വാ മഹാരാജ്ഞോ ഭഗീരഥഃ187.

ഗംഗൌഘേന സമുദ്രം ച പുനഃ സംപൂരയിഷ്യതി.

ഏവം തേ ബ്രഹ്മണാ ദേവാഃ പ്രേഷിതാ ഋഷിസത്തമാഃ188.

ഉവാച ഭഗവാംസ്തുഷ്ടസ്ത്വഗസ്ത്യമൃഷിസത്തമമ്.

ദേവകാര്യം തു ഭവതാ ദാനവാനാം വിനാശനമ്189.

യതസ്സംതാരിതാ ദേവാസ്തേന തുഷ്ടോസ്മി വൈ മുനേ.

അഭിപ്രേതോ വരോ യസ്തേ യാചയസ്വ ദദാമി തമ്190.

ഏവമുക്തസ്തദാഗസ്ത്യഃ പ്രണിപാതപുരഃസരമ്.

ഇഹസ്ഥേന മയാ ദേവ ദേവകാര്യമിദം കൃതമ്191.

സർവാശ്രമാണാം പ്രവരോ ഭവത്വേഷ മമാശ്രമഃ.

ത്വയാ ചോക്തസ്തു ഭഗവൻഭവിതാ നാത്ര സംശയഃ192.

ബ്രഹ്മോവാച.

യാത്രാം തു പുഷ്കരേ കൃത്വാ ഇഹാഗത്യ നരാസ്തു യേ.

ഇഹ കുംഡേഷു യേ സ്നാനം തർപണം പിതൃദേവയോഃ193.

അർചനം ചൈവ ദേവേഷു സർവമക്ഷയകാരകമ്.

അർഘ്യം ചോച്ചാവചം ഗൃഹ്യ ശഷ്കുലാപൂപകാംസ്തതഃ194.

ദാസ്യംതി ദ്വിജമുഖ്യേഭ്യസ്തേഷാം വാസസ്ത്രിവിഷ്ടപേ.

ശ്രാദ്ധേന പിതരസ്തൃപ്താ യാവദാഭൂതസംപ്ലവമ്195.

കംദമൂലഫലൈർവാപി തർപയിഷ്യതി യോ മുനിമ്.

സപ്തർഷിസ്ഥാനമാസാദ്യ മോദതേ ശാസ്വതീഃ സമാഃ196.

യജ്ഞപർവതമാരൂഢോ ദൃഷ്ട്വാ ഗംഗാവിനിർഗമമ്.

ഉദങ്മുഖീ ദേവനദീ നിർഗതാ പുഷ്കരം പ്രതി197.

അത്രാഭിഷേകം യഃ കുര്യാത്പിതൃദേവാർചനേ രതഃ.

അശ്വമേധഫലം തസ്യ ഭവത്യേവ ന സംശയഃ198.

യസ്ത്വേകം ഭോജയേദ്വിപ്രം കോടിർഭവതി ഭോജിതാ.

അക്ഷയം ത്വന്നപാനം ച അത്ര ദത്തം മുനീശ്വര199.

യോ യമിച്ഛതി കാമം തു സർവം തസ്യ ഭവിഷ്യതി.

ന വിയോനിം വ്രജത്യത്ര സ്നാതമാത്രോ നരോ ഭുവി200 1.19.200.

സ്ഥാനാനാം പരമം സ്ഥാനം തീർഥാനാം തീർഥമുത്തമമ്.

മയാ ദത്തം മുനിശ്രേഷ്ഠ ഭവിഷ്യതി ന സംശയഃ201.

ജന്മപ്രഭൃതി യത്പാപം സ്ത്രിയാ വാ പുരുഷസ്യ വാ.

അത്രൈവ സ്നാതമാത്രസ്യ സർവമേതത്പ്രണശ്യതി202.

ഏവമുക്ത്വാ തു ഭഗവാൻബ്രഹ്മാ ലോകപിതാമഹഃ.

ജഗാമാമന്ത്ര്യ സ മുനിമഗസ്ത്യം മുനിസത്തമമ്203.

അഗസ്ത്യോപി സ്ഥിതസ്തത്ര ആശ്രമേ സ്വേ പരംതപ.

അഗസ്ത്യസ്യാശ്രമോത്പത്തിരേഷാ തേ പരികീർതിതാ204.

സപ്തർഷീണാമാശ്രമാംശ്ച കീർത്തയിഷ്യേ കുരൂദ്വഹ.

അത്രിശ്ചൈവ വസിഷ്ഠോഥ പുലസ്ത്യഃ പുലഹഃ ക്രതുഃ205.

അംഗിരാ ഗൗതമശ്ചൈവ സുമതിഃ സുമുഖസ്തഥാ.

വിശ്വാമിത്രഃ സ്ഥൂലശിരാഃ സംവർതശ്ച പ്രതർദനഃ206.

രൈഭ്യോ ബൃഹസ്പതിശ്ചൈവ ച്യവനഃ കശ്യപോ ഭൃഗുഃ.

ദുർവാസാ ജമദഗ്നിശ്ച മാർകണ്ഡേയോഥ ഗാലവഃ207.

ഉശനാഥ ഭരദ്വാജോ യവക്രീതസ്തഥാ മുനിഃ.

സ്ഥൂലാക്ഷഃ സകലാക്ഷശ്ച കണ്വോ മേധാതിഥിഃ കൃതഃ208.

നാരദഃ പർവതശ്ചൈവ സ്വഗംധീ ച്യവനോ ദ്വിജഃ.

തൃണാമ്ബു ശബലോ ധൗമ്യഃ ശതാനംദോ കൃതവ്രണഃ209.

ജമദഗ്നിസ്തഥാ രാമോ ഹൃഷ്ടകശ്ചൈവമാദയഃ.

കൃഷ്ണദ്വൈപായനശ്ചൈവ പുത്രശിഷ്യൈഃ സമന്വിതഃ210.

ഏതേ തു പുഷ്കരം പ്രാപ്യ സപ്തർഷീണാമഥാശ്രമേ.

വേഷ്ടിതാ നിയമൈശ്ചാപി ദയായുക്താസ്തപസ്വിനഃ211.

ആനൃശംസ്യം ജയോ ധൈര്യം തപഃ സത്യം ക്ഷമാർജവമ്.

ദയാ ദാനം ജപശ്ചൈവ സർവേഷാം തത്പ്രതിഷ്ഠിതം212.

ഇഹ യത്ക്രിയതേ കർമ തത്പരത്രോപഭുജ്യതേ.

ജ്ഞാത്വാ തദിത്ഥം മുനയഃ പരമാർഥപരായണാഃ213.

ന തത്ര നാസ്തികാ യാംതി ന സ്തേനാ നാജിതേംദ്രിയാഃ.

ന നൃശംസാ ന പിശുനാ ന കൃതഘ്നാ ന മാനിനഃ214.

സത്യ തേജസ്വിനഃ ശൂരാ ദയാവംതഃ ക്ഷമാപരാഃ.

യജ്വാനോ യജ്ഞശീലാശ്ച നിരീഹാ നിരുപദ്രവാഃ215.

നിർമമാ നിരഹംകാരാസ്തത്ര ഗച്ഛംതി പുഷ്കരേ.

ന രോഗോ ന ജരാമൃത്യുർഭവിതാത്ര മഹാത്മനാം216.

ന തത്ര മൂഢാ വിശംതി പുരുഷാ വിഷയാത്മകാഃ.

കാമലോഭമദദ്രോഹ ക്രോധമോഹൈരുപദ്രുതാഃ217.

തുല്യ മാനാപമാനാശ്ച നിർദ്വംദ്വാസ്സംയതേംദ്രിയാഃ.

ധ്യാനയോഗപരാശ്ചൈവ തേ തു ഗച്ഛംതി പുഷ്കരം218.

ആശ്രമേഷു യഥോക്തേഷു യഥോക്തം വൈ ദ്വിജാതയഃ.

യേ വർതംതേ യമം ത്രാതും തേഷാം ലോകാ മഹോദയാഃ219.

യേ ന ഹിംസംതി ഭൂതാനി കർമണാ മനസാ ഗിരാ.

അനൃശംസതരാഃ സംതഃ സർവദാ ച പ്രിയംവദാഃ220.

അഗ്നിഹോത്രരതാ നിത്യം നിത്യം ചാതിഥിപൂജകാഃ.

നിത്യം സ്വാധ്യായവംതശ്ച നിത്യം സ്നാനപരായണാഃ221.

മാതൃവത്സ്വസൃവച്ചൈവ തഥാ ദുഹിതൃവച്ച ഹ.

പരദാരാൻപ്രപശ്യംതി സതതം വിഗതസ്പൃഹാഃ222.

യേധിക്ഷിപ്താ ന കുപ്യംതി ന ഹിംസംതി ച ഹിംസിതാഃ.

സമദുഃഖസുഖാഃ സംതോ മഹാത്മാനോ ജിതേംദ്രിയാഃ223.

തേ ഹി സർവേ പ്രപശ്യംതി പുരാ ചേരുർമഹീമിമാം.

സമാധിനാ ചിംതയംതോ ബ്രഹ്മലോകം സനാതനം224.

അഥാഭവദനാവൃഷ്ടിഃ കദാചിന്മഹതീ തദാ.

കൃച്ഛ്രപ്രായോ ഹ്യഭൂത്തത്ര സർവലോകഃ ക്ഷുധാർദിതഃ225.

തതോ നിരന്നേ ലോകേസ്മിംശ്ചാത്മാനം തേ പരീപ്സവഃ.

മൃതം കുമാരമാദായ കൃച്ഛ്രപ്രായാസ്തദാപചൻ226.

അഥ പര്യചരത്തത്ര ക്ലിശ്യമാനാൻഹി താനൃഷീൻ.

ദൃഷ്ട്വാ രാജാ വിഷാദാർത്തഃ പ്രോവാചേദം വചസ്തദാ227.

രാജോവാച.

പ്രതിഗ്രഹോ ബ്രാഹ്മണാനാം ദൃഷ്ടാ വൃത്തിരനിംദിതാ.

തസ്മാത്പ്രതിഗ്രഹാന്മത്തോ ഗൃഹ്ണീധ്വം മുനിസത്തമാഃ228.

വരാൻഗ്രാമാന്വ്രീഹിയവാന്രസാന്രത്നാനി കാംചനം.

ഗാശ്ച ധേനൂശ്ച തത്സർവം മാ മാംസം പചത ദ്വിജാഃ229.

ഋഷയ ഊചുഃ.

രാജൻപ്രതിഗ്രഹോ ഘോരോ മധ്വാസ്വാദോ വിഷോപമഃ.

തജ്ജാനതാം നഃ കസ്മാത്ത്വം കുരുഷേ സമ്പ്രലോഭനം230.

ദശസൂനാ സമശ്ചക്രീ ദശചക്രിസമോ ധ്വജീ.

ദശധ്വജിസമാ വേശ്യാ ദശവേശ്യാസമോ നൃപഃ231.

ദശസൂനാ സഹസ്രാണി യോ വാഹയതി ശൗംഡികഃ.

തേന തുല്യസ്തതോ രാജാ ഘോരസ്തസ്യ പ്രതിഗ്രഹഃ232.

യോ രാജ്ഞഃ പ്രതിഗൃഹ്ണാതി ബ്രാഹ്മണോ ലോഭമോഹിതഃ.

താമിസ്രാദിഷു ഘോരേഷു നരകേഷു സ പച്യതേ233.

തദ്ഗച്ഛ കുശലം തേസ്തു സഹ ദാനേന പാർഥിവ.

അന്യേഷാം ദീയതാമേതദിത്യുക്ത്വാ തേ വനം യയുഃ234.

അഥ രാജ്ഞഃസമാദേശാത്തത്ര ഗത്വാഥ മംത്രിണഃ.

ഉദുംബരാണി വ്യകിരൻഹേമഗർഭാണി ഭൂതലേ235.

തതോ ഹ്യന്നം വിചിന്വംതോ ഗൃഹ്ണംശ്ചോദുംബരാണ്യപി.

ഗുരൂണി ഹി വിദിത്വാ തു ന ഗ്രാഹ്യാണ്യത്രിരബ്രവീത്236.

അത്രിരുവാച.

നാസ്മഹേ മൂഢവിജ്ഞാനാ നാസ്മഹേ മംദബുദ്ധയഃ.

ഹൈമാനീമാനി ജാനീമഃ പ്രതിബുദ്ധാഃ സ്മ ജ്ഞാനിനഃ237.

ഇഹൈവേദം വസുപ്രീത്യൈ പ്രേത്യ വൈകുംഠിതോദയം.

തസ്മാന്ന ഗ്രാഹ്യമേവൈതത്സുഖമാനംത്യമിച്ഛതാ238.

ശതേനഗുണിതം നിഷ്കം സഹസ്രേണ സമന്വിതമ്.

യശ്ചാന്യതഃ പ്രതീച്ഛേത്സ പാപിഷ്ടാം ലഭതേ ഗതിമ്239.

യത്പൃഥിവ്യാം വ്രീഹിയവം ഹിരണ്യം പശവഃ സ്ത്രിയഃ.

നൂനം നൈകസ്യ പര്യാപ്തമിതി മത്വാ ശമം വ്രജേത്240.

വസിഷ്ഠ ഉവാച.

തപസാം സംചയോ യസ്യ ദ്രവ്യാണാം യസ്യ സംചയഃ.

തപഃസംചയ ഏവേഹ വിശിഷ്ടോ ധനസംചയാത്241.

ത്യജതഃ സംചയാൻസർവാന്യാംതി നാശമുപദ്രവാഃ.

നഹി സംചയവാൻകശ്ചിദ്ദൃശ്യതേ നിരുപദ്രവഃ242.

യഥായഥാ ന ഗൃഹ്ണാതി ബ്രാഹ്മണോഽസത്പ്രതിഗ്രഹമ്.

തഥാ തസ്യ ഹി സംതോഷാദ്ബ്രാഹ്മം തേജോ വിവർദ്ധതേ243.

അകിംചനത്വം രാജ്യം ച തുലയാ സമതോലയത്.

അകിംചനത്വമധികം രാജ്യാദപി ഹിതാത്മനഃ244.

കശ്യപ ഉവാച.

അനർഥോ ബ്രാഹ്മണസ്യൈഷ യസ്ത്വർഥനിചയോ മഹാൻ245.

അർഥൈശ്വര്യവിമൂഢോ ഹി ശ്രേയസോ ഭ്രശ്യതേ ദ്വിജഃ.

അർഥസംപദ്വിമോഹായ വിമോഹോ നരകായ ച246.

തസ്മാദർഥമനർഥാഖ്യം ശ്രേയോർഥീ ദൂരതസ്ത്യജേത്.

യസ്യ ധർമാർഥമർഥേഹാ തസ്യാനീഹാ ഗരീയസീ247.

പ്രക്ഷാലനാദ്ധി പംകസ്യ ദൂരാദസ്പർശനം വരം.

യോർഥേന സാധ്യതേ ധർമഃ ക്ഷയിഷ്ണുഃ സ പ്രകീർതിതഃ248.

യഃ പരാർഥേ പരിത്യാഗഃ സോക്ഷയോ മുക്തിലക്ഷണഃ.

ഭരദ്വാജ ഉവാച.

ജീര്യംതി ജീര്യതഃ കേശാ ദംതാ ജീര്യംതി ജീര്യതഃ249.

ധനാശാ ജീവിതാശാ ച ജീര്യതോഽപി ന ജീര്യതി.

ചക്ഷുഃ ശ്രോത്രേ ച ജീര്യേതേ തൃഷ്ണൈകാ നിരുപദ്രവാ250 1.19.250.

സൂച്യാ സൂത്രം യഥാ വസ്ത്രേ സമാനയതി സൂചകഃ.

തദ്വത്സംസാരസൂത്രം ഹി തൃഷ്ണാസൂച്യോപനീയതേ251.

യഥാ ശൃംഗം രുരോഃ കായേ വർദ്ധമാനേ ച വർദ്ധതേ.

അനംതപാരാ ദുഷ്പൂരാ തൃഷ്ണാ ദുഃഖശതാവഹാ252.

അധർമബഹുലാ ചൈവ തസ്മാത്താം പരിവർജയേത്.

ഗൗതമ ഉവാച.

സംതുഷ്ടഃ കോ ന ശക്നോതി ഫലൈശ്ചാപ്യതിവർതിതുമ്253.

ലുബ്ധഇംദ്രിയലൗല്യേന സംകടാന്യവഗാഹതേ.

സർവത്ര സംപദസ്തസ്യ സംതുഷ്ടം യസ്യ മാനസം254.

ഉപാനദ്ഗൂഢപാദസ്യ തസ്യ ചർമാവൃതേവ ഭൂഃ.

സംതോഷാമൃതതൃപ്താനാം യത്സുഖം ശാംതചേതസാം255.

കുതസ്തദ്ധനലുബ്ധാനാമിതശ്ചേതശ്ച ധാവതാമ്.

അസംതോഷഃ പരം ദുഃഖം സംതോഷഃ പരമം സുഖമ്256.

സുഖാർഥീ പുരുഷസ്തസ്മാത്സംതുഷ്ടഃ സംതതം ഭവേത്.

വിശ്വാമിത്ര ഉവാച.

കാമം കാമയമാനസ്യ യദി കാമഃ സമൃദ്ധ്യതി257.

അഥൈനമപരഃ കാമോ ഭൂയോ വിധ്യതി ബാണവത്.

ന ജാതുകാമഃ കാമാനാമുപഭോഗേന ശാമ്യതി258.

ഹവിഷാ കൃഷ്ണവർത്മേവ ഭൂയ ഏവാഭിവർദ്ധതേ.

കാമാനഭിലഷന്മോഹാന്ന നരഃ സുഖമേധതേ259.

ശ്യേനാലയതരുച്ഛായാം വ്രജന്നിവ കപിംജലഃ.

ചതുസ്സാഗരപര്യന്താം യോ ഭുംക്തേ പൃഥിവീമിമാമ്260.

തുല്യാശ്മകാഞ്ചനോയശ്ച സകൃതാർഥോ ന പാർഥിവഃ.

ജമദഗ്നിരുവാച.

പ്രതിഗ്രഹസമർഥോപി നാദത്തേ യഃ പ്രതിഗ്രഹമ്261.

യേ ലോകാ ദാനശീലാനാം സ താനാപ്നോതി ശാശ്വതാൻ.

യോർഥാനിച്ഛേന്നൃപാദ്വിപ്രഃ ശോചിതവ്യോ മഹർഷിഭിഃ262.

ന സ പശ്യതി മൂഢാത്മാ നരകേ യാതനാഭയമ്.

പ്രതിഗ്രഹസമർഥോപി ന പ്രസജ്യേത്പ്രതിഗ്രഹേ263.

പ്രതിഗ്രഹേണ വിപ്രാണാം ബ്രാഹ്മം തേജഃ പ്രശാമ്യതി.

പ്രതിഗ്രഹസമർഥാനാം നിവൃത്താനാം പ്രതിഗ്രഹാത്264.

യ ഏവ ദദതാം ലോകാസ്ത ഏവാപ്രതിഗൃഹ്ണതാമ്.

അരുന്ധത്യുവാച.

ബിസതംതുര്യഥാനിത്യമംഭസ്ഥസ്സതതം വിശേത്265.

തൃഷ്ണാ ചൈവമനാദ്യംതാ തഥാ ദേഹഗതാ സദാ.

യാ ദുസ്ത്യജാ ദുർമതിഭിര്യാ ന ജീര്യതി ജീര്യതഃ266.

യോസൗ പ്രാണാംതികോ രോഗസ്താം തൃഷ്ണാം ത്യജതഃ സുഖം.

ചാംഡാല ഉവാച.

ഉഗ്രാദിതോ ഭയാദ്യസ്മാദ്ബിഭ്യതീ മേ മഹേശ്വരാഃ267.

ബലീയസോ ദുർബലവത്തസ്മാച്ചൈവ ബിഭേമ്യഹമ്.

പശുസഖ ഉവാച.

യദാചരംതി വിദ്വാംസഃ സദാ ധർമപരായണാഃ268.

തദേവ വിദുഷാ കാര്യമാത്മനോ ഹിതമിച്ഛതാ.

ഇത്യുക്ത്വാ ഹേമഗർഭാണി ത്യക്ത്വാ താനി ഫലാനി വൈ269.

ഋഷയോ ജഗ്മുരന്യത്ര സർവ ഏവ ദൃഢവ്രതാഃ.

തതസ്തേ വിചരംതോ വൈ മധ്യമം പുഷ്കരം ഗതാഃ270.

ദദൃശുഃ സഹസാ പ്രാപ്തം പരിവ്രാജം ശുനഃസഖം.

തേനേഹ സഹിതാസ്തത്ര ഗത്വാ കിംചിദ്വനാംതരം271.

സരഃ പരമപശ്യംത വൃതം പദ്മൈർജലാശയമ്.

നിവിഷ്ടാഃ സരസസ്തീരേ ചിംതയംതോ ഗതിം ശുഭാമ്272.

ശുനഃസഖോ മുനീൻസർവാനുവാച ക്ഷുധിതാംസ്തദാ.

സർവേ വദംതു സഹിതാഃ കീദൃശീ ക്ഷുത്പ്രവേദനാ273.

തമൂചുഃ സഹിതാസ്തേ തു പരിവ്രാജം ശുനഃസഖം.

ഋഷയ ഊചുഃ.

ശക്തിഖഡ്ഗഗദാഭിശ്ച ചക്രതോമരസായകൈഃ274.

ബാധിതേ വേദനാ യാ തു ക്ഷുധയാ സാപി നിർജിതാ.

ശ്വാസകുഷ്ഠക്ഷയാഷ്ഠീലീ ജ്വരാപസ്മാര ശൂലകൈഃ275.

വ്യാധിഭിർജനിതാ സാപി ക്ഷുധായാ നാധികാ ഭവേത്.

ഹിരണ്യാംഗദകേയൂരമകുടോജ്ജ്വലകുംഡലാഃ276.

ക്ഷുധായാം ന വിരാജംതേ തത്ര യേ സംസ്ഥിതാ നരാഃ.

യഥാ ഭൂമിഗതം തോയം രവിരശ്മിർവികർഷതി277.

തദ്വച്ഛരീരജാ നാഡ്യഃ ശോഷ്യംതേ ജഠരാഗ്നിനാ.

ന ശൃണോതി ന ചാഘ്രാതി ചക്ഷുഷാ നൈവ പശ്യതി278.

ദഹ്യതേ ക്ഷീയതേ മൂഢഃ ശുഷ്യതേ ക്ഷുധയാർദിതഃ.

ന പൂർവാം ദക്ഷിണാം ചാപി പശ്ചിമാം നോത്തരാമപി279.

ന ചാധോ നൈവ ചോർദ്ധ്വം ച ക്ഷുധാവിഷ്ടോ ഹി വിംദതി.

മൂകത്വം ബധിരത്വം ച ജഡത്വമഥ പംഗുതാ280.

ഭൈരവത്വമമര്യാദം ക്ഷുധായാം സംപ്രവർദ്ധതേ.

ജനകം ജനനീം പുത്രാൻഭാര്യാം ദുഹിതരം തഥാ281.

ഭ്രാതരം സ്വജനം വാപി ത്യജതി ക്ഷുധയാർദിതഃ.

ന പിതൄൻപൂജയേത്സമ്യക്ദേവം ചാപി ഗുരും തഥാ282.

ഋഷീനുപഗതാംശ്ചാപി ക്ഷുധാവിഷ്ടോ ന വിംദതി.

ഏവമന്നവിഹീനസ്യ ഭവംത്യേതാനി ദേഹിനാം283.

തദേവം സംപ്രയച്ഛേത അന്നം ശ്രദ്ധാസമന്വിതഃ.

ബ്രഹ്മഭൂതസ്തതഃ സോഥ ബ്രഹ്മണാ സഹ മോദതേ284.

സുസംസ്കൃതം ച യോപ്യന്നം ദദ്യാദഹരഹർദ്വിജേ.

യഃ പഠേദന്നദാനം തു ശ്രാദ്ധേ ചൈവ വിശേഷതഃ285.

ഏകാഗ്രമാനസോ ഭൂത്വാ അമാവസ്യേംദുസംക്ഷയേ.

ഭൂതോപഘാതസംപൂർണേ ശ്രാദ്ധേ ശ്രാവയതേ സദാ286.

പിതരസ്തസ്യ തുഷ്യംതി യാവജ്ജീവം ന സംശയഃ.

ദേവദ്വിജസമീപസ്ഥോന്നസ്യദാതാ വിമുച്യതേ287.

പ്രബുദ്ധോ വാ പ്രമത്തോ വാ പ്രസംഗാദാഗതോപി വാ.

ഭക്ത്യാ വിരഹിതോ വാപി ശൃണ്വൻപാപാദ്വിമുച്യതേ288.

ദാനേന സംയുതാ വിപ്രാഃ സുഖിനോ ധർമഭാഗിനഃ.

യമോ ദമോ വൈ നിയമഃ പ്രോക്തസ്തത്വാർഥദർശിഭിഃ289.

ബ്രാഹ്മണാനാം വിശേഷേണ ദമോ ധർമഃ സനാതനഃ.

ദമസ്തേജോ വർദ്ധയതി പവിത്രോ ദമ ഉത്തമഃ290.

വിപാപ്മാ ചൈവ തേജസ്വീ പുരുഷോ ദമതോ ഭവേത്.

യേ കേചിന്നിയമാ ലോകേ യേ ച ധർമാശ്ശുഭാന്വയാഃ 291.

സർവയജ്ഞഫലം ചാപി ദമസ്തേഭ്യോ വിശിഷ്യതേ.

തപോ യജ്ഞസ്തഥാ ദാനം ദമാദേവ പ്രവർതതേ292.

കിമരണ്യേത്വദാംതസ്യ ദാംതസ്യാപി കിമാശ്രമേ.

യത്രയത്ര വസേദ്ദാംതസ്തദരണ്യം മഹാശ്രമഃ293.

ശീലവൃത്തസമേതസ്യ നിഗൃഹീതേംദ്രിയസ്യ ച.

ആർജവേ വർതമാനസ്യ ആശ്രമൈഃ കിം പ്രയോജനമ്294.

വനേപി ദോഷാഃ പ്രഭവംതി രാഗിണാം ഗൃഹേപി പംചേംദ്രിയനിഗ്രഹസ്തപഃ.

അകുത്സിതേ കർമണി യഃ പ്രവർതതേ നിവൃത്തരാഗസ്യ ഗൃഹം തപോവനമ്295.

സുകർമധർമാർജിതജീവിതാനാം സദാ ച സംതുഷ്യ ഗൃഹേ രതാനാമ്.

ജിതേംദ്രിയാണാമതിഥിപ്രിയാണാം ഗൃഹേപി ധർമോ നിയമസ്ഥിതാനാമ് 296.

ന ശബ്ദശാസ്ത്രേ നിരതസ്യ മോക്ഷോ ന വർണസംഗേ നിരതസ്യ ചൈവ.

ന ഭോജനാച്ഛാദന തത്പരസ്യ ന ലോകവൃത്തഗ്രഹണേരതസ്യ 297.

ഏകാംതശീലസ്യ ദൃഢവ്രതസ്യ സർവേന്ദ്രിയപ്രീതിനിവർതകസ്യ.

അധ്യാത്മയോഗേ ഗതമാനസസ്യ മോക്ഷോ ധ്രുവം നിത്യമഹിംസകസ്യ298.

സുഖം ച ദാംതഃ സ്വപിതി സുഖേന പ്രതിബുധ്യതേ.

സമഃ സർവേഷു ഭൂതേഷു മനോ യസ്യ പ്രബുധ്യതേ 299.

ന രഥേന സുഖം യാതി ന ഹയേന ന ദംതിനാ.

യഥാത്മനാ വിനീതേന സുഖം യാതി മഹാപഥേ 300 1.19.300.

ന തു കുര്യാദ്ധരിഃ സ്പൃഷ്ടഃ സർപോ വാപ്യതിരോഷിതഃ.

അരിർവാ നിത്യസംക്രുദ്ധോ യഥാത്മാ ദമവർജിതഃ301.

ന യമം യമമിത്യാഹുരാത്മാ വൈ യമ ഉച്യതേ.

ആത്മാ വൈ യമിതോ യേന സ യമസ്തു വിശിഷ്യതേ302.

യമോ യമ ഇതി പ്രോക്തോ വൃഥാ തൂദ്വിജതേ ജനഃ.

ആത്മാ വൈ യമിതോ യേന യമസ്തസ്യ കരോതി കിമ്303.

ക്രവ്യാദേഭ്യശ്ച ഭൂതേഭ്യോ്ദാന്തേഭ്യശ്ച സദാ ഭയമ്.

തേഷാം വിപ്രതിഷേധാർഥം ദംഡഃ സൃഷ്ടഃ സ്വയംഭുവാ 304.

ദംഡോ രക്ഷതി ഭൂതാനി ദംഡഃ പാലയതേ പ്രജാഃ.

നിവാരയതി പാപിഷ്ഠാന്ദംഡോ ദുർജയ ഏവ വാ 305.

ശ്യാമോ യുവാ ലോഹിതാക്ഷഃ സർവഭൂതഭയാവഹഃ.

ദംഡഃ ശാസ്താ മനുഷ്യാണാം യസ്മിന്ധർമഃ പ്രതിഷ്ഠിതഃ306.

അഥാശ്രമേഷു സർവേഷു ദമ ഏവോത്തമം വ്രതമ്.

താനി ലിംഗാനി വക്ഷ്യാമി യൈർദാംത ഇതി കീർത്യതേ307.

അകാർപണ്യമപാരുഷ്യം സംതോഷഃ സുവിധാനതാ.

അനസൂയാ ഗുരോഃ പൂജാ ദയാ ഭൂതേഷ്വപൈശുനമ്308.

ഷഡ്ഭിരേഷ ദമഃ പ്രോക്ത ഋഷിഭിഃ ശാംതബുദ്ധിഭിഃ.

ദയാധീനൗ ധർമമോക്ഷൗ തഥാ സ്വർഗശ്ച പാർഥിവ309.

അപമാനേ ന കുപ്യേത സംമാനേ ന പ്രഹൃഷ്യതി.

സമദുഃഖസുഖോ ധീരഃ സ ശാംത ഇതി കീർത്യതേ310.

ശേതേ സുഖം ഹി ശാംതസ്തു സുഖം ഹി പ്രതിബുധ്യതേ.

ശ്രേയസ്തരമതസ്തിഷ്ഠേദേവമന്താ വിനശ്യതി311.

അപമാനിതസ്തു ന ധ്യായേത്തസ്യ പാപം കദാചന.

സ്വധർമമപി ചാവേക്ഷ്യ പരധർമം ന ദൂഷയേത്312.

ആത്മാനമപി ജാനീയാത്പരം ദോഷൈസ്തു നാക്ഷിപേത്.

മംത്രൈർഹീനം ക്രിയാഭിർവാ ജന്മനാപ്യഥവാ പുനഃ313.

ദമശ്ഛാദയതേ സർവം ഹീനമംഗം പടോ യഥാ.

അധീയതേ നിരർഥന്തേ നാഭിജാനംതി യേ ദമമ്314.

ശ്രുതസ്യ ഹി ദമോ മൂലം ദമോ ധർമഃ സനാതനഃ.

യോ ഹ്യാത്മനസ്തുലയതേ സുവർണം തുലയാ ദമമ്315.

സ തേന ധൃതിമാൻഖ്യാതോ ന തു ദ്രവ്യേണ മോഹിതഃ.

വ്രതാനാമപി സർവേഷാം ദമ ഏവ പരായണമ്316.

യദ്യധീതേ ഷഡംഗാനി വേദതത്ത്വാർഥവിദ്ദ്വിജഃ.

ദമേന തു വിഹീനശ്ച പൂജ്യത്വം നേഹ ഗച്ഛതി317.

ദമേനഹീനം ന പുനംതി വേദാ യദ്യപ്യധീതാഃ സഹ ഷഡ്ഭിരംഗൈഃ.

സാംഖ്യം ച യോഗശ്ച കുലം ച ജന്മ തീർഥാഭിഷേകശ്ച നിരർഥകാനി318.

അമൃതസ്യേവ തൃപ്യേത അപമാനസ്യ യോഗവിത്.

വിഷവച്ച ജുഗുപ്സേത സംമാനസ്യ സദാ ദ്വിജഃ19.

അപമാനാത്തപോവൃദ്ധിഃ സംമാനാച്ച തപഃക്ഷയഃ.

അർചിതഃ പൂജിതോ വിപ്രോ ദുഗ്ധാ ഗൗരിവ ഗച്ഛതി320.

പുനരാപ്യായതേ ധേനുഃ സതൃണൈഃ സലിലൈര്യഥാ.

ഏവം ജപൈശ്ച ഹോമൈശ്ച പുനരാപ്യായതേ ദ്വിജഃ321.

ആക്രോശകസമോ ലോകേ സുഹൃദന്യോ ന വിദ്യതേ.

യസ്തു ദുഷ്കൃതമാദായ സുകൃതം സ്വം പ്രയച്ഛതി322.

ആക്രോശമാനാന്നാക്രോശേന്മന്യും സ്വം വിനിവർതയേത്.

സന്നിയമ്യ തദാത്മാനമമൃതേനാഭിഷിംചതി323.

കപാലം വൃക്ഷമൂലാനി കുചേലമസഹായതാ.

അനപേക്ഷാ ബ്രഹ്മചര്യം നയന്തി പരമാം ഗതിമ്324.

കാമക്രോധൗ വിനിർജിത്യ കിമരണ്യേ കരിഷ്യതി.

അഭ്യാസേന തു വൈ ശാസ്ത്രം കുലം ശീലേന ധാര്യതേ325.

ഗുണൈർമന്ത്രാ വിധാര്യന്തേ ക്രോധസ്സത്ത്വേന ധാര്യതേ.

യസ്തു ക്രോധം സമുത്പന്നം സംധാരയതി ചാത്മനഃ326.

അക്രോധേന ജയേദ്വീരഃ കസ്തേന സദൃശോ ഭുവി.

യസ്തു ക്രോധം സമുത്പന്നം സംതം സംയമ്യ തിഷ്ഠതി327.

തം സത്സാരതമമ്മന്യേ നാസ്മിൻസീദതി യഃ പുമാൻ.

ഏഷ പൈതാമഹോ ഗുഹ്യോ ബ്രഹ്മരാശിസ്സനാതനഃ328.

ധർമസ്യ നിയമോ യോ ഹി മയാ തേ കഥിതോ ഭൃശമ്.

അന്യേ ച യജ്വനാം ലോകാ അന്യേ ചാപി തപസ്വിനാം329.

അന്യേ ദമവതാം ലോകാസ്തേ വൈ പരമപൂജിതാഃ.

ഏകഃ ക്ഷമാവതാം ദോഷോ ദ്വിതീയോ നോപപദ്യതേ330.

യദിദം ക്ഷമയാ യുക്തമശക്തമ്മന്യതേ ജനഃ.

ന ചൈഷ ദോഷോ മംതവ്യഃ ക്ഷമാ പ്രജ്ഞാവതാം ബലമ്331.

പ്രശമം യോഭിജാനാതി ഇഷ്ടാപൂർതം മഹീയതേ.

യത്ക്രോധയുക്തോ ജപതി ജുഹോതി ച യദർചതി332.

സർവം ക്ഷരതി തത്തസ്യ ഭിന്നകുംഭാദിവോദകമ്.

ദമാധ്യായമിമം പുണ്യം പ്രാതരുത്ഥായ യഃ പഠേത്333.

സ ധർമനാവമാരുഹ്യ ദുർഗാണ്യതി തരിഷ്യതി.

ദമാധ്യായമിമം പുണ്യം സതതം ശ്രാവയേദ്ദ്വിജഃ334.

സ ബ്രഹ്മലോകമാപ്നോതി തസ്മാന്ന ച്യവതേ പുനഃ.

ശ്രൂയതാം ധർമസർവസ്വം ശ്രുത്വാ ചൈതത്പ്രധാര്യതാമ്335.

ആത്മനഃ പ്രതികൂലാനി പരേഷാം ന സമാചരേത്.

മാതൃവത്പരദാരാംശ്ച പരദ്രവ്യാണി ലോഷ്ഠവത്336.

ആത്മവത്സർവഭൂതാനി യഃ പശ്യതി സ പശ്യതി.

പചനം വൈശ്വദേവാർഥേ പരാർഥേ യച്ച ജീവിതമ്337.

ഏതദ്ഭവേച്ച സർവസ്വം ധാതൂനാമിവ കാംചനമ്.

സർവഭൂതഹിതം രാജന്നധീത്യാമൃതമശ്നുതേ338.

ഏവം വൈ ധർമസർവസ്വമുക്ത്വാ തേ തു ശുനഃസഖമ്.

തേനൈവ സഹിതാഃ സർവേ നിവിഷ്ടാസ്സരസസ്തടേ339.

സരോപശ്യൻസുവിസ്തീർണം പദ്മോത്പലജലാവൃതമ്.

തത്രാവതാരം കൃത്വാ തേ ബിസാനി ച കലാപശഃ340.

തീരേ നിക്ഷിപ്യ സരസശ്ചക്രുഃ പുണ്യാം ജലക്രിയാമ്.

അഥോത്തീര്യ ജലാത്തസ്മാത്തേ സമേത്യ പരസ്പരമ്341.

ബിസാന്യേതാന്യപശ്യംത ഇദം വചനമബ്രുവൻ.

ഋഷയ ഊചുഃ.

കേന ക്ഷുധാഭിതപ്താനാമസ്മാകം പാപകർമണാമ്342.

നൃശംസേനാപനീതാനി ബിസാന്യാഹാരകാംക്ഷിണാ.

തേ ശംകമാനാസ്ത്വന്യോന്യം പര്യപൃച്ഛന്ദ്വിജോത്തമാഃ343.

ചക്രുശ്ച നിശ്ചയം സർവേ ശപഥം പ്രതി പാർഥിവ.

കശ്യപ ഉവാച.

സർവത്ര സർവം ഹരതു ന്യാസലോപം കരോതു ച344.

കൂടസാക്ഷിത്വമഭ്യേതു ബിസസ്തൈന്യം കരോതി യഃ.

ദംഭേന ധർമം ചരതു രാജാനം ചോപസേവതാമ്345.

മധുമാംസം സമശ്നാതു ബിസസ്തൈന്യം കരോതി യഃ.

അനൃതം ഭാഷതു സദാ വിഷയാംശ്ചോപസേവതു346.

ദദാതു കന്യാം ശുൽകേന ബിസസ്തൈന്യം കരോതി യഃ.

വസിഷ്ഠ ഉവാച.

അനൃതൗ മൈഥുനം യാതു ദിവാസ്വപ്നം നിഷേവതു347.

അന്യോന്യാതിഥിതാമേതു ബിസസ്തൈന്യം കരോതി യഃ.

ഏകകൂപേ വസേദ്ഗ്രാമേ ബ്രാഹ്മണോ വൃഷലീപതിഃ348.

തസ്യ സാലോക്യതാം യാതു ബിസസ്തൈന്യം കരോതി യഃ.

ഭരദ്വാജ ഉവാച.

നൃശംസസ്സ്ത്യോസ്തു സർവേഷു സമൃദ്ധ്യാ ചാപ്യഹംകൃതഃ349.

മത്സരീ പിശുനശ്ചൈവ ബിസസ്തൈന്യം കരോതി യഃ.

പ്രത്യാക്രോശത്വവാക്രുഷ്ടസ്താഡയത്വന്യതാഡിതഃ350 1.19.350.

വിക്രീണാതു രസാംശ്ചൈവ ബിസസ്തൈന്യം കരോതി യഃ.

ഗൗതമ ഉവാച.

അതിഥിം ത്വാഗതം പ്രാപ്യ പാകഭേദം കരോതു സഃ351.

ശൂദ്രാന്നം ച സദാശ്നാതു ബിസസ്തൈന്യം കരോതി യഃ.

ദത്വാ ദാനം കീർതയതു പരഭാര്യാസു തുഷ്യതു352.

ഏകാകീമിഷ്ടമശ്നീയാദ്ബിസസ്തൈന്യം കരോതി യഃ.

വിശ്വാമിത്ര ഉവാച.

നിത്യകാമപരഃ സോസ്തു ദിവസേ ചൈവ മൈഥുനീ353.

നിത്യം തു പാതകീ ചൈവ ബിസസ്തൈന്യം കരോതി യഃ.

പരാപവാദം വദതു പരദാരാംശ്ച സേവതു354.

പരനിംദാരതശ്ചാസ്തു ബിസസ്തൈന്യം കരോതി യഃ.

മാതരം പിതരം ചൈവ സോവമന്യതു ദുർമതിഃ355.

സമാതര്യന്യബുദ്ധിസ്യാദ് ബിസസ്തൈന്യം കരോതി യഃ.

പരപാകം സദാശ്നാതു പരനാരീം ച സേവതു356.

വേദവിക്രയകൃച്ചാസ്തു ബിസസ്തൈന്യം കരോതി യഃ.

ജമദഗ്നിരുവാച.

പരസ്യ യാതു പ്രേഷ്യത്വം സ തു ജന്മനി ജന്മനി357.

സർവധർമക്രിയാഹീനോ ബിസസ്തൈന്യം കരോതി യഃ.

ശുനഃസഖ ഉവാച.

ന്യായേന വേദാനധ്യേതു ഗൃഹസ്ഥോസ്തു പ്രിയാതിഥിഃ358.

സത്യം വദതു വാജസ്രം ബിസസ്തൈന്യം കരോതി യഃ.

അഗ്നിം ജുഹോതു വിധിവദ്യജ്ഞം യജതു നിത്യശഃ359.

ബ്രഹ്മണസ്സദനം യാതു ബിസസ്തൈന്യം കരോതി യഃ.

ഋഷയ ഊചുഃ.

ഇഷ്ടമേവ ദ്വിജാതീനാം യദിദം ശപഥീകൃതം360.

ത്വയാ കൃതം ബിസസ്തൈന്യം സർവേഷാം നഃ ശുനഃസഖ.

ശുനഃസഖ ഉവാച.

മയാ ഹ്യംതർഹിതാന്യാസൻബിസാനീമാനി വോ ദ്വിജാഃ361.

ധർമം ച ശ്രോതുകാമേന ജാനീധ്വം മാം ച വാസവമ്.

അലോഭാദക്ഷയാലോകാ ജിതാ വോ മുനിസത്തമാഃ362.

വിമാനമധിതിഷ്ഠധ്വം ഗച്ഛാമസ്ത്രിദശാലയമ്.

തതോ മഹർഷയസ്തേ തു വിജ്ഞായാഥ പുരംദരമ്363.

ഊചുഃ പുരംദരം ചേദം വാക്യം വാക്യവിശാരദാഃ.

ഇഹാഗത്യ നരോ യസ്തു മധ്യമം പുഷ്കരം വിശേത്364.

ത്രിരാത്രോപോഷിതോ ഭൂത്വാ ലഭേദാവശ്യകം ഫലമ്.

ദ്വാദശവാർഷികീദീക്ഷാ സ്മൃതാ യാതു വനൗകസാം365.

തസ്യാഃ ഫലം സമഗ്രം ച ലഭേദിഹ ന സംശയഃ.

നാസൗ ദുർഗതിമാപ്നോതി സ്വഗണൈഃ സഹ മോദതേ366.

വിരിഞ്ചിസ്ഥാനമാസാദ്യ തിഷ്ഠേദ്വൈ ബ്രഹ്മണോ ദിനമ്.

പുലസ്ത്യ ഉവാച.

ഇംദ്രേണ സഹ സംപ്രീതാസ്തദാ ജഗ്മുസ്ത്രിവിഷ്ടപമ്367.

ഏവം വിലോഭ്യമാനാസ്തേ ലോഭൈർബഹുവിധൈരിഹ.

നൈവ ലോഭം തഥാ ചക്രുസ്തേന ജഗ്മുസ്ത്രിവിഷ്ടപമ്368.

ഇദം യഃ ശൃണുയാന്നിത്യമൃഷീണാം ചരിതം ശുഭമ്.

വിമുക്തഃ സർവപാപേഭ്യഃ സ്വർഗലോകേ മഹീയതേ369.

ഇതി ശ്രീപാദ്മപുരാണേ പ്രഥമേ സൃഷ്ടിഖംഡേ സപ്തർഷിസംവാദോനാമൈകോനവിംശോ൨ധ്യായഃ19.
